

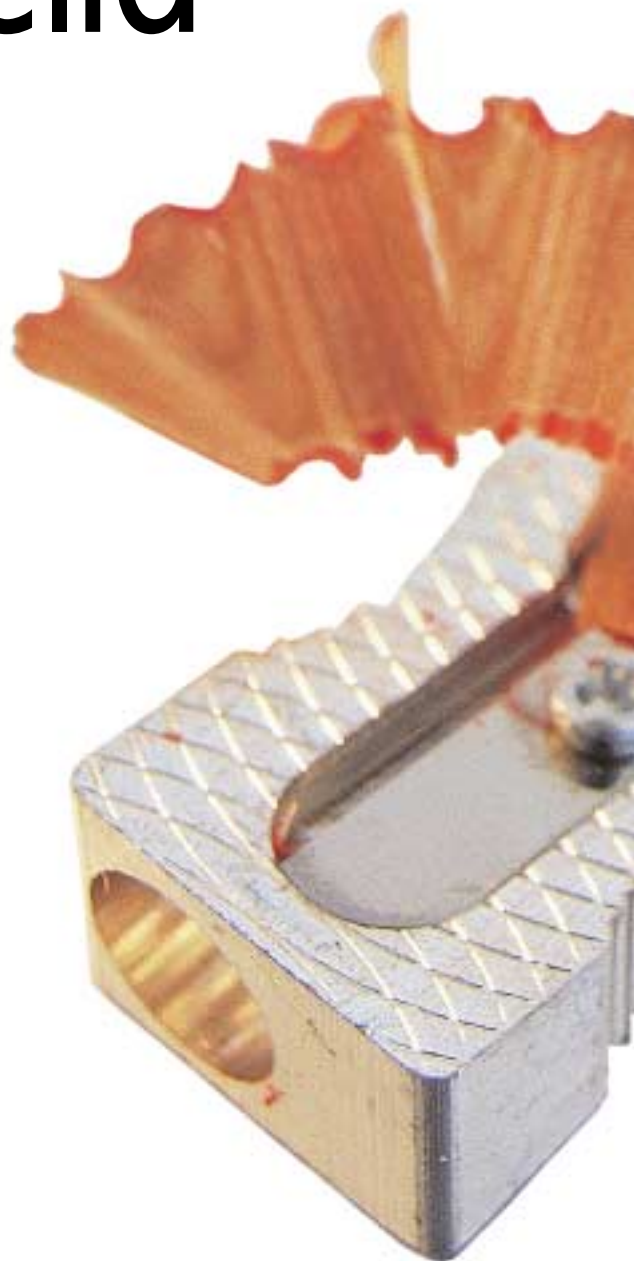
Nieuwe onafhankelijkheidsregels:

MKB- accountants in het gelid

Voor menige MKB-accountant heeft de aanscherping van de onafhankelijkheidsregels een wat onprettige bijmaak. De 'rel komt immers niet uit het MKB'. "Maar dat we als beroep weer scherper op de kern van onze taken worden gedrukt, daar is niks mis mee."

WILLIAM ROTHUIZEN

Hoe ingrijpend zijn de nieuwe onafhankelijkheidsregels voor de MKB-kantoren? "Ik denk dat er met die regels best te leven valt, daar kom je wel uit", zegt Piet Nobel, voorzitter van de Platformcommissie MKB van het NIVRA. Maar Barbara Majoor, lid van de commissie Onafhankelijkheid van NIVRA en NOvAA, denkt dat de impact van de nieuwe regels op enkele punten wel wat wordt onderschat: "Als een MKB-kantoor tweehonderd klanten heeft waarvan er ééntje controleplichtig is, dan moet dat kantoor zijn organisatiestructuur aanpassen wil het die ene klant behouden. Ik denk dat dat voor een aanzienlijk aantal MKB-kantoren zal gelden. Een tweede punt is dat NIVRA, NOvAA en SRA aanbevelen deze regels

toe te passen bij alle controle-opdrachten, dus niet alleen bij de wettelijk verplichte controles. Het gaat hier weliswaar om een aanbeveling, de kantoorhouder kan denken: het is niet wettelijk vereist, het staat niet in de regeltjes. Toch zal zo'n aanbeveling het effect hebben dat MKB-accountants scherper moeten bekijken wat ze dan wel kunnen toepassen."

Nevenfuncties

Ook meent Majoor dat het nog niet helder tot alle MKB-accountants is doorgedrongen dat ze niet meer mogen controleren voor familieleden, dat kantoorcollega's dat ook niet mogen en dat allerlei nevenfuncties echt in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

Ebo Roek, voorzitter van de Commissie Kwaliteit en Vaktechniek van SRA denkt dat er heel wat nevenfuncties moeten gaan sneuvelen. "Wij hebben als SRA een checklist gemaakt van zaken die geïmplementeerd moeten worden", zegt Roek. "Dat zijn overigens voor een deel zaken die altijd al golden, er zit immers ook een onafhankelijkheidsbepaling in de

gedrags- en beroepsregels. We hebben nu bijvoorbeeld nog eens benadrukt dat een accountant niet in het bestuur van een lokale of regionale bank mag zitten. We weten dat dat nogal eens het geval is, maar het kan niet, want je hebt als MKB-accountant met diezelfde bank veel te maken. Hetzelfde geldt voor bepaalde bestuursfuncties in een vereniging of kerkelijk genootschap waar belangrijke geldstromen zijn. Zulke nevenfuncties komen nu scherper voor het voetlicht."

Dubbel

De MKB-accountant werkt in de meeste gevallen in een omgeving van mensen die hij persoonlijk kent. Roek herinnert eraan dat een accountant in zo'n omgeving zorgvuldig over zijn reputatie moet waken. "De rel is dan ook niet uit het MKB gekomen", zegt Roek. "Alle publiciteit over het niet in acht nemen van de onafhankelijkheidsregels betreft niet het MKB."

Nu het vertrouwen in het accountantsberoep is aangetast worden ook de MKB-accountants betrokken bij effecten daarvan. Zoals de aanscherping van de regels, die hen op diverse punten weer in het gelid zet. Hoe reageren zij daarop? "Een beetje dubbel", zegt Roek. "Voor wie trots is op zijn beroep, is het niet prettig om in de krant te lezen dat dat beroep in zijn geheel onder vuur ligt omdat er schandalen zijn waarbij accountants een oog dicht hebben geknepen. Maar tegelijkertijd is de SRA - 370 kantoren met meer dan 18.000 medewerkers - pal achter het initiatief gaan staan om per 1 januari 2003 met een aanscherping van de onafhankelijkheidsregels te komen. Dus ook al liggen de schandalen ver van ons bed, ook al heb je je als kantoor altijd strict aan de Gedrags- en beroepsregels registeraccountants gehouden, toch ontkom je niet aan aanscherpingen, want het gaat over het hele beroep. Mijn indruk is dat de MKB-accountants dit in het algemeen zo ervaren."

Glijdende schaal

Nobel zegt weinig te hebben gemerkt van onrust of schrik in de gelederen van de MKB-accountants. "De discussie over kwaliteit en onafhankelijkheid was al op gang gekomen en werd door de recente uitbarsting van schandalen hooguit versneld. Er is nu een hernieuwde aandacht voor het vak. Er moet weer eens gepraat worden over wat er kan en niet kan. We hebben kennelijk een glijdende schaal meegemaakt, het was wat verwaterd."

"De cliënten in het MKB begrijpen deze discussie

helemaal niet", vervolgt Nobel. "Ze hebben een accountant die een reeks diensten verleent, met wie ze vaak al jaren samenwerken. Nu er ergens op de aardbol schandalen zijn geweest waar grote kantoren hun vingers aan hebben gebrand, zien ze niet in wat zij of hun eigen accountant daarmee te maken hebben."

Ook Roek ervaart dat het onafhankelijkheidsvraagstuk van accountants de klanten niet echt bezighoudt: "Een enkele controleklant brengt de boekhoudschandalen ter sprake en informeert wat er zoal uit Amerika komt overwaaien. Dan kan je vertellen dat Nederland, als eerste land in Europa, de nieuwe richtlijn invoert en dat hard wordt gewerkt om via interne regulering de zaken wat scherper te krijgen."

Administratieve diensten

Op de publicatie van de conceptregelgeving, in juni 2002, ontving de commissie Onafhankelijkheid een twintigtal commentaren. Diverse van deze reacties betroffen de administratieve dienstverlening, met name het traject saldi-balans-jaarrekening, waar het gevaar van zelftoetsing levensgroot is.

Nobel: "Bij veel klanten in het MKB is het gebruikelijk dat de accountant helpt met de saldi-balans, de hoogte van de voorzieningen enz. Vervolgens verleent hij assistentie bij het opstellen van de jaarrekening. Na zijn controle te hebben uitgevoerd geeft hij zijn verklaring af." Buitenstaanders kijken vreemd aan tegen deze vorm van zelftoetsing. "Klopt", zegt Roek, "want in feite is het het goedkeuren van je eigen werk. Het is een veelvoorkomende situatie in de MKB-praktijk".

Ter illustratie schetst hij het beeld van de startende ondernemer die begeleid wordt door zijn accountant. Naarmate het bedrijf groeit neemt de accountant steeds meer taken op zich, zoals het opbouwen van de administratie en het samenstellen van de jaarrekening. Het bedrijf groeit door en wordt door zijn omvang controleplichtig.

Scherper

De nieuwe richtlijn schrijft voor dat er een moment moet komen waarop de accountant tegen die ondernemer zegt dat hij zelf verantwoordelijk is voor de groepering en de uitsplitsing van hoe hij zijn basisbescheiden uiteindelijk in de boekhouding brengt. In het verleden deed hij dat niet. De accountant moet nu in het dossier duidelijk maken wat de keuzes zijn die de onderneming zelf heeft gemaakt. "In de actielijsten die wij als SRA ►

FOTO: SIMONE VAN ES

Kernpunten

De SRA heeft de kernpunten voor het MKB van de nieuwe onafhankelijkheidsrichtlijn in een kleine brochure samengevat:

Wat mag wel?

1. Samenstellen van de jaarrekening en het voeren van een salarisadministratie voor de klant.
2. Advisering over alle zaken die uit de controle blijken (natuurlijke adviesfunctie).
3. Boekhoudonderzoek in het kader van bedrijfsovernames.
4. Ondersteuning bij de selectie van automatiseringssystemen.
5. Administratieve dienstverlening, zolang de accountant geen beslissingen voor de klant neemt.

Wat mag niet?

1. De jaarrekening van een familielid samenstellen of controleren.
2. Een financieel belang bij een klant.
3. Een bestuurlijke of toezichhoudende functie bij een klant.
4. Bijstaan van een klant bij juridische geschillen.
5. Interimmanagement door leden van het controleteam.

hebben opgesteld worden dat soort punten nu heel duidelijk gemarkeerd”, zegt Roek. “Dat is nodig om heel duidelijk te maken dat je controleert wat de ondernemer zelf heeft beslist. Een en ander betekent dat er voor de accountant wel wat verandert. En wat voorheen geruisloos en op een wat gemoedelijke manier liep, is nu een zaak waarbij scherper gelet moet worden op wat de onderneming kiest en wat wij controleren.”

Verbodsbepalingen

Voor de controleplichtige cliënten die tot de public interest entities (PIE) worden gerekend, is administratieve dienstverlening door de accountant niet toegestaan. Voor de controleplichtige non-PIE's is die dienstverlening volgens de nieuwe regels alleen toegestaan als het gaat om werkzaamheden die een technisch of routinematig karakter hebben en waarbij bovendien geen beslissingen worden genomen over de waardering van posten en het vaststellen van voorzieningen.

In zijn brief aan de Tweede Kamer van 19 februari 2003 stelt de toenmalige minister van Economische Zaken, Hoogervorst, echter voor om twee specifieke verbodsbepalingen in de wet op te nemen. Dat betreft ten eerste de combinatie controle en opmaken van de jaarrekening, en ten tweede de combinatie controle van de jaarrekening en het verzorgen van de

financiële administratie. Deze verbodsbepalingen zouden moeten gelden voor alle controleplichtige ondernemingen. Dus niet langer alleen voor PIE's. “Minder dan twee procent van de MKB-bedrijven valt onder de controleplicht, concreet betekent dit dat meer dan 98 procent van het MKB niet aan deze verbodsbepalingen hoeft te voldoen”, voegde de minister eraan toe.

Concurrerend kantoor

Op het moment dat dit artikel ter perse gaat is nog niet bekend of het voorstel van Hoogervorst in het in de vorige maand (september 2003) te verschijnen regeringsstandpunt is gehandhaafd. Nobel hoopt vurig van niet. “Zo zit het MKB namelijk niet in elkaar.

De MKB-cliënt verwacht heel veel van zijn accountant. Gaat de Kamer met Hoogervorst akkoord, dan krijg je het volgende: nadat de vaste accountant al het nodige heeft gedaan, moet het dossier naar een concurrerend kantoor voor controle en certificering. De vaste accountant kent de cliënt van haver tot gort, dat andere kantoor kent hem niet. Dus er gaan vragen en antwoorden heen en weer. Dat alles zou de cliënt op kosten gaan jagen voor minder toegevoegde waarde, vrees ik. Je kan wel zeggen dat het maar om twee procent van het MKB gaat, maar macro-economisch gaat het om miljoenen. In plaats van de PIE-grens op te

rekken is het beter nauwkeuriger af te bakenen wat we onder een PIE verstaan.”

Nobel ziet boven kleine kantoren met één controleplichtige klant een zwaard van Damocles hangen: “De accountant moet dan kiezen tussen de certificering of de administratieve dienstverlening. Dat zal voor zo'n kantoor zeer ingrijpend zijn.”

Badwater

Rock denkt dat het om een groep gaat die groter is dan twee procent. En hij vindt dat je met het voorstel van Hoogervorst het kind met het badwater weggooit: “Want als je de voor een PIE geldende regels stringent toepast, moet je ook je natuurlijke adviesfunctie er afknippen. Dat is zoets als het geven van een aspirientje aan iedereen, omdat er in de groep twee hoofdpijn hebben. Dat de regels van tijd tot tijd eens worden aangescherpt is goed. Maar om een publicatieplichtige onderneming van vader, moeder en kind onder dezelfde strakke regels te laten vallen als een multinationale, beursgenoteerde onderneming met aandeelhouders over de hele wereld, dat lijkt me niet logisch.”

Wakker schudden

De nieuwe onafhankelijkheidsrichtlijn en het inmiddels wellicht achterhaalde - voorstel van Hoogervorst lijken de MKB-accountants wakker te moeten schudden. “Omdat ze toch een beetje denken dat een en ander tot de wettelijk verplichte controles beperkt blijft”, meent Majoor. “En dat die grens niet zo makkelijk naar andere controles wordt doorgetrokken. Of ze gaan ervan uit dat de PIE-grens wel zal blijven liggen waar die nu ligt en dat de nieuwe regels de administratieve dienstverlening bij non-PIE's nog zoveel ruimte geven dat je daarmee de huidige praktijk goed kunt voortzetten. Zo redeneert men.”

“Wakker schudden”, zegt Roek, “is niet het juiste woord. We zien nu dat er in de hele controle-aanpak vaak meer in de diepte wordt gegaan, dus je kunt ook zeggen dat we als beroep weer scherper op de kern van onze taken worden gedrukt. Daar is niks mis mee.” ■

De onlangs verschenen handreiking van SRA, NIVRA en NOVAA voor de kleine en middelgrote accountantspraktijk is te vinden op www.nivra.nl en www.novaa.nl.

‘Als je de voor een PIE geldende regels stringent toepast, moet je ook je natuurlijke adviesfunctie er afknippen.’